

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکتراي پزشکی

موضوع:

تعیین میزان شیوع و سن شروع آکنه در

دانش آموزان مدارس راهنمایی دخترانه اردبیل

استاد راهنما:

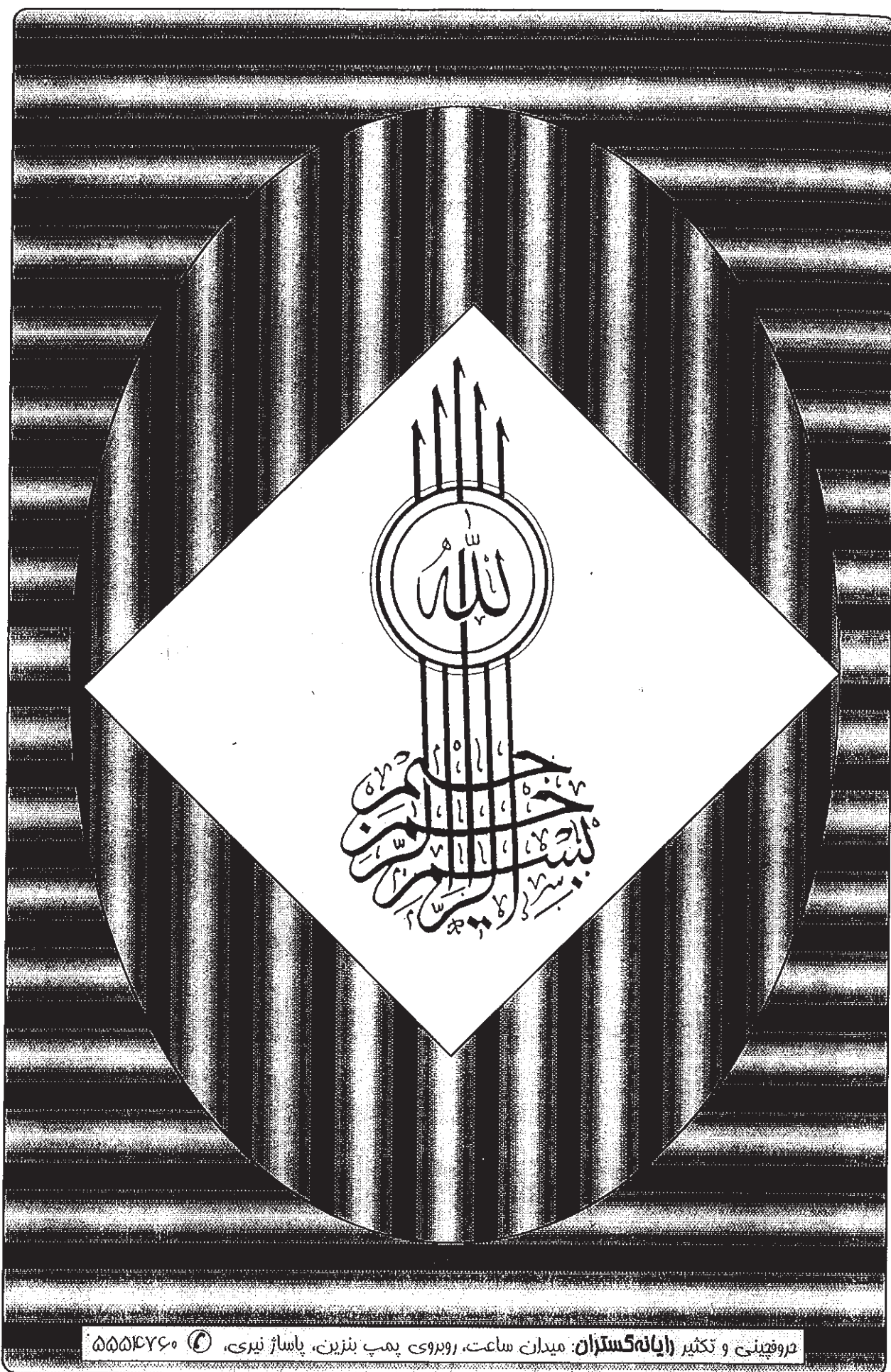
جناب آقای دکتر حسنعلی عدالتخواه

نگارش:

طناز کاکاوند

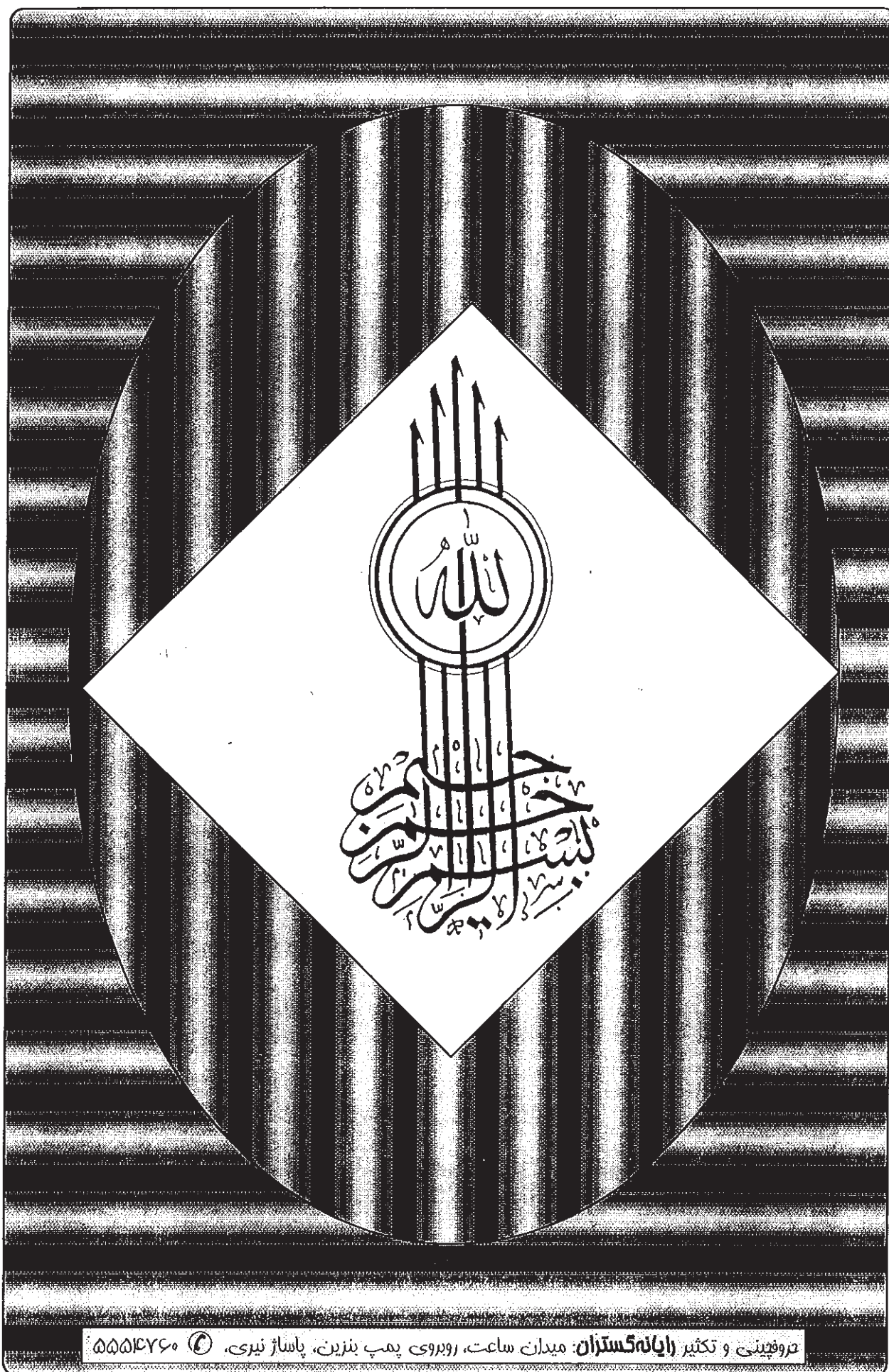
سال تحصیلی ۷۹-۱۳۷۸

حروفچینی و صفحه آرائی رایانه گستران: ۵۵۵۴۷۶۰

حروفچینی و تکثیر رایانه گستران: میدان ساعت، روبروی پمپ بنزین، پاساژ نیری، © ۵۵۵۴۲۶۰

حروفچینی و تکثیر رایانه گستران: میدان ساعت، روبروی پمپ بنزین، پاساژ نیری، © ۵۵۵۴۲۶۰

با نام و یاد او که هستی بخش است

اطمینان قلبهاست

شفای جانهاست

کمال اندیشه‌هاست

و زیباترین سپاسها شایسته اوست

تقدیم به

استاد گرامی جناب آقای دکتر حسنعلی عدالتخواه
که بدون مساعدت و تشویق ایشان به پایان رساندن این
مجموعه میسر نبود.

تقدیم به

پدر و مادر عزیزه

از خود گذشتگانی که دستان توانایشان تکیه گاهم و قلب

پرمحبتشان گرمی بخش وجودم و هستی پرمهرشان امید

بخش زندگانیم هستند

تقديم به همسر عزيزم

به خاطر صفا و صداقت و محبت بی دریغش

تقديم به خواهرم

به خاطر وجود پر مهرش

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول :

- چکیده Abstract: ۲
- ساختمان و عمل غدد سباسه: (۲۱) ۵
- ترکیب و بیوستز سبوم: ۷
- جنین شناسی: ۸
- آناتومی غدد سباسه: ۹
- عملکرد سبوم: ۱۱
- کنترل اندوکرینی فعالیت غدد سباسه: ۱۱
- مهار کننده های فعالیت غدد سباسه: ۱۴
- تاریخچه طبیعت سنی آکنه: ۱۴
- اپیدمیولوژی: ۱۵
- اتیولوژی: ۱۶
- پاتولوژی: ۱۹
- یافته های آزمایشگاهی: ۱۹
- تظاهرات بالینی: Clinical manifestations: ۲۰
- فاکتورهای مؤثر در آکنه: ۲۱
- انواع آکنه Type of Acne: ۲۳
- انواع شدید آکنه: ۲۶

- تشخیص های افتراقی آکنه : ۲۸
- تعیین شدت آکنه : ۳۱
- عوامل درمانی برای درمان آکنه : ۳۲

فصل دوم:

- بررسی و مطالعه بیماران: ۴۳
- مواد و روش بررسی: **Methods and Materials** ۴۴
- روش انجام کار: ۴۵
- نتایج (Result): ۴۵
- بحث (DISCUSSION): ۵۷

: Introduction

آکنه یک بیماری واحدهای پیلوسباسه است که نزدیک زمان بلوغ در دختران و پسران ظاهر شده و اغلب با پایان گرفتن نوجوانی میزان آن کمتر می‌شود.

این بیماری که در اصطلاح عمومی، جوش جوانی نامیده می‌شود یکی از شایعترین بیماریها و معضلات دوران نوجوانی و جوانی محسوب می‌شود که هرچند بیماری خطرناک و مهلکی نیست ولی می‌تواند با عوارض متعددی همراه بوده و تأثیرات روانی اجتماعی فراوانی بدنبال داشته باشد که مهمترین تأثیر، جنبه زیبایی و *Cosmetic* آن است. به این ترتیب که آکنه اغلب بعنوان یک گرفتاری جزئی که ارزش درمان کردن ندارد نادیده گرفته می‌شود و والدین کودکان مبتلا، با این باور که این بیماری مرحله‌ای از فرایند رشد است و ضایعات به زودی ناپدید خواهند شد، مراجعه به پزشک را به تعویق می‌اندازند که اینگونه دست روی دست گذاشتن می‌تواند باعث آزار دائمی پوست و روان بیمار شود چراکه ضایعات را نمی‌توان زیر لباس پنهان کرد. ضایعاتی که هر یک به نحو بارزی نمایان است و از زیبایی ظاهر شخص، به طور چشمگیری می‌کاهد. نتیجتاً ظاهر شدن در انتظار، باعث خجالت و سرخوردگی می‌شود و باگذشت زمان حتی می‌تواند منجر به افسردگی و گوشه‌گیری بیمار شود. گاهی تعدادی از بیماران برای رهایی از این بیماری به روش‌های غیرمتعارف رومی‌آورند که نه تنها در بهبودی بیماری کمکی نمی‌کند بلکه می‌تواند سبب تشدید و گسترش بیماری شود و منجر به عوارض ماندگار در پوست شود. بنابراین شناخت صحیح آکنه بعنوان یک بیماری، ضروری است و در این راستا، جهت کسب اطلاعات دقیق‌تر، تحقیقی در مورد دانش‌آموزان مدارس راهنمایی دخترانه شهرستان اردبیل صورت گرفته که ذیلاً، اطلاعات و آمار آن طی این نوشتار ارائه می‌گردد، که امید است انگیزه و راهگشایی باشد برای آنانکه همواره طالب تحقیق و ارتقاء سطح علمی خویش هستند امیدواریم که بتواند مثمر ثمر واقع گردد.

● چکیده Abstract:

پایان‌نامه حاضر، مشتمل بر دو قسمت عمده است:

در قسمت اول، *literature review* و برگزیده‌ای از مطالب کتب رفرانس، مربوط به دهه‌های 1999 - 1963 میلادی آورده شده تا نمایی کلی و تقریباً جامع. هم از آکنه و هم از اقدامات انجام گرفته در درمان آن ارائه شود.

رفرانس مطالب ذکر شده، چه مقاله، چه کتب، با آوردن شماره رفرانس داخل ( ) در انتهای هر مطلب آورده شده تا در صورت علاقمندی، جهت مطالعه بیشتر، به آن رفرانس مراجعه شود و از طرفی، مطالب ارائه شده، مستند باشد.

فصل دوم، ارائه نتایج بررسی بعمل آمده روی ۱۱۵۰ دانش‌آموز مدارس راهنمایی دخترانه شهرستان اردبیل در سال ۱۳۷۸ می‌باشد. روش بررسی *Cross Sectional* و بالینی بوده و نمونه‌ها از تمام مناطق اقتصادی، اجتماعی شهرستان اردبیل و نیز نواحی حومه شهر جمع‌آوری گردیده‌اند اطلاعات جمع‌آوری شده باستیم *Epi-Info version 6.00* پردازش شده و گرافها نیز در سیستم *Harvard version 4.00* رسم شده‌اند.

سن شروع، شیوع، شدت آکنه در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی اردبیل اهداف اصلی تحقیق حاضر بوده و نوع و محل ضایعات پوستی، سن شروع منارک - قد - وزن - تاثیر رژیم غذایی و نیز ارتباط بین این متغیرها نیز مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در این میان مطالعه از میان مدارس راهنمایی مناطق مختلف شهرستان اردبیل، تعداد ۱۱۵۰ دانش‌آموز بصورت راندوم انتخاب گردیده و وجود و عدم وجود آکنه در میان این افراد مورد بررسی قرار گرفته است. در میان مبتلایان به آکنه سن شروع - فراوانی سنی - فراوانی محل ضایعات و فراوانی وجود اسکار، اختلالات هیپراندروژنیسم و غیره مورد مطالعه قرار گرفتند. بطور کلی در میان

افراد مورد مطالعه ۶۰/۲٪ مبتلا به آکنه بودند که سن شروع از ۹ سالگی بوده و بیشترین میزان سن شروع آکنه در ۱۳ سالگی بود. (محدوده سنی افراد مورد مطالعه ۱۱-۱۸ سال بود)

فراوان‌ترین ضایعات مربوط به کومدون‌ها بود که ۹۵/۵٪ ضایعات را تشکیل میداد و شایع‌ترین محل گرفتاری نیز صورت بود که ۹۵/۲٪ مبتلایان را تشکیل میداد. اسکار در ۰/۶٪ مشاهده گردید و علائم هیپراندرورژیسم در هیچ کدام از افراد مورد مطالعه وجود نداشت ۸۹/۳٪ مبتلایان سابقه دریافت هیچگونه درمان دارویی جهت آکنه نداشتند. ۵۳٪ معتقد به نقش مثبت رژیم غذایی در تشدید آکنه بودند.

درجه بندی شدت آکنه نیز براساس *lookingbill's classification* انجام گرفته و نتایج حاصله به تفصیل در قسمت *results* آورده شده است.

فصل اول:

کلیات

آکنه یک بیماری التهابی مزمن واحدهای پیلوسباسه است که با تشکیل کومدون پاپولهای ارتیماتو -

پوستول و بطور کمتر شایع، ندول یا کیست و گاهی اسکار مشخص می‌شود. (۱)

اغلب موارد ضایعات پلئومورفیک‌اند بطوریکه طیفی از ضایعات از کومدون تا اسکار ممکن

است مشاهده شود. (۳)

با توجه به درگیری واحدهای پیلوسباسه در این بیماری ابتدا مختصری در مورد ساختمان و

عمل غدد سباسه و سبوم می‌پردازیم

ساختمان و عمل غدد سباسه: (۲۱)

غدد سباسه غدد هولوکراین هستند که ترشحاتشان توسط سلولهای غددی *glandular* ایجاد

می‌شود. غدد سباسه در سراسر بدن بجز کف دست و پا - پشت پا و لب پائین وجود دارند. این غدد

در صورت - سینه - پشت - قسمت فوقانی خارجی بازوها - سوراخ خارجی گوش و سطوح

آنورثیتال از همه جا بیشتر و بزرگترند. تجمعی از غدد بصورت پاپولهای نسبتاً بزرگ، قابل مشاهده و

سفید رنگ متمایل به زرد بنام (لکه‌های فوردیس (*Fordyce's spots*)) در مخاط دهان و رملون لب

فوقانی، آرئول پستان در زنان (توبرکل‌های مؤنت گومری (*Montgomery's tubercles*))، لابیای

مینور، پره‌پوس و اطراف آنوس وجود دارد.

یک واحد پیلوسباسه متشکل از فولیکول مو (*Pilus*) و یک یا چند عدد غده سباسه است. به آن

دسته از واحدهای پیلوسباسه که غدد سباسه آن بزرگ و تکامل یافته بوده و فولیکول مو حاوی یک

موی کرکی و ظریف و تکامل نیافته است، فولیکول سباسه (*Sebaceous Follicles*) گفته می‌شود و

این نوع واحد پیلوسباسه است که بیشتر دچار آکنه می‌شود. فولیکولهای سباسه بیشترین تراکم را در

پوست صورت قسمت فوقانی سینه - پشت و شانه‌ها دارند (علت شیوع بیشتر آکنه در این نواحی)